

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ
ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՀՐԱՄԱՆ

N 319-Ա/2

02.03.2023թ.

**«ԲՈԼՈՐԻՍ ԱԼԵՆԻ ՀԵՔԻԱԹՆԵՐԸ» ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹՅԱՆ
ԵՐԱՇԽԱՎՈՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության,
մշակույթի և սպորտի նախարարի 2023 թվականի փետրվարի 15-ի N 08-Ն
հրամանով հաստատված կարգի 17-րդ կետի պահանջներով՝

Հ Ր Ա Մ Ա Յ ՈՒ Մ ԵՄ

- Գործածության երաշխավորել «Բոլորիս Ալենի հեքիաթները» ժողովածուն՝ համաձայն
հավելվածի:

X

ՆԱԽԱՐԱՐ՝

Ժ. ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ

<<Բուլոբիս Ալենի հեփաթները>>

Կախարդական ծաղիկը

Կար-չկար, մի քաղաք կար: Այդ քաղաքով մի գետ էր անցնում, որի մեջ ապրում էր բարի կախարդուհին: Կախարդուհին իր համար տնակ էր ընտրել՝ ջրում լողացող մի գեղեցիկ ջրաշուշան, և ապրում էր դրա մեջ՝ երկար տարիներ առանց դուրս գալու:

Օրերից մի օր նա որոշում է դուրս գալ, շրջել երկրեերկիր և տեսնել, թե ինչպես են ապրում մարդիկ առանց կախարդանքի աշխարհում: Դուրս գալով՝ առաջինը նա տեսնում է զվարթ խաղացող, կոնֆետներ ուտող երեխաների, երիտասարդների, ապա նաև ուրախ զբոսնող տատիկ-պապիկների:

Այդ ժամանակ կախարդուհին սկսում է մտածել, որ աշխարհին կախարդանք պետք էլ չէ: Կարծում է, որ մարդիկ ապրում են անհոգ և ուրախ: Սակայն աշխարհում մի փոքր ավելի երկար շրջելուց հետո կախարդուհին նկատում է, որ երբեմն երջանիկ ժպիտների ետևում հոգսեր ու խնդիրներ են թաքնված: Հասկանում է, որ երջանկությունից բացի մարդիկ նաև տխր են լինում:

Եվ այդ ժամանակ բարի կախարդուհին որոշում է մարդկանց օգնել իր կախարդական ջրաշուշանի միջոցով: Նա հայտնվում է բոլոր հուսահատված մարդկանց երագներում և խնդրում է գտնել իր կախարդական տնակը, որը կլուծի նրանց խնդիրները:

Այդ մասին պատահամա՛ր իմանում է մի ծերունի: Նա շատ հիվանդ էր ու կույր: Որոշում է գտնել ծաղիկը, մտնել դրա մեջ ու փորձել: Այդպես էլ անում է և բուժվում է: Ամբողջ աշխարհում հայտնի է դառնում, որ ծաղիկը կախարդական է և կարող է բուժել բոլորին:

Դրանից հետո շատ մարդիկ են փորձում գտնել կախարդանքի ճանապարհը, բայց դա հաջողվում է միայն նրանց, ովքեր իսկապե՛ս հավատում են բարի կախարդանքի ուժին:

Աշխատասեր մեղուները

Անտառի խորքում մի պարտեզ կար՝ ծաղիկներով լեցուն: Այնտեղ ապրող աշխատասեր մեղուները օրուգիշեր խնամում էին իրենց պարտեզը, մաքրում էին այն, ջրում ծաղիկները և հետո այդ ծաղիկների քաղցր փոշուց մեղր էին պատրաստում: Փոքրիկ մեղուններն իրենց պատրաստած մեղրով կիսվում են անտառի մյուս միջատների հետ:

Սակայն մի գիշեր չար դևը հարձակվում է մեղունների պարտեզի վրա: Նա փչացնում է ողջ պարտեզը. արմատախիլ է անում բույսերը, կտրտում է ծաղիկները, այրում փոքրիկ ճյուղերը:

Սովորականի նման առավոտյան վաղ մեղունները արթնանում են ու տեսնում, որ իրենց պարտեզն ավերված է: Սակայն չեն տխրում ու չեն հուսահատվում: Նրանք սկսում

են ավելի ժրաջան աշխատել: Բոլոր ծաղիկների և բույսերի սերմերը նորից են ցանում, հոգատար խնամում են և ջրում:

Հաջորդ գարնանը այդ տեղում էլ ավելի հրաշալի պարտեզ է աճում: Նախկինում այդ պարտեզ թիթեռներ հյուր չէին գալիս: Սակայն այժմ, պարտեզն այնպես էր լցվել գեղեցիկ ծաղիկներով, որ գունագեղ թիթեռնիկների սիրելի վայրն էր դարձել անտառում:

Աշխատասեր մեղունները մեզ համար էլ օրինակ պիտի լինեն, որպեսզի հիշենք, որ աշխատանքը մայրն է բոլոր բարիքների և հաջողությունների:

Կակաչի սխալը

Կար-չկար, մի ջրասեր կակաչ կար: Նա անհամբեր սպասում էր, թե երբ պիտի անձրև գա, որ ինքը կարողանա առատ ջուր ստանալ: Սակայն ամեն օր արևը պայծառ շողում էր երկնքում և չէր թողնում, որ թուխ ամպերը կուտակվեն, ու անձրև տեղա:

Եվ մի օր կակաչն արևին ասում է.

-Դու քո ջերմությամբ թույլ չես տալիս անձրևաբեր ամպերին երկնքում հավաքվել: Իսկ ես ամեն օր սպասում եմ անձրևին, որ պարեմ թաց հողի վրա, և այնքա՛ն ջուր խմեմ, որքան ցանկանում եմ:

Այդ խոսքերից ազդված՝ հեռանում է արևը: Երկինքը մթնում է, անընդմեջ սկսում է անձրև տեղալ, սառը քամիներ են փչում:

Օրեր են անցնում: Անձրևից թրջված, մրսած և հուսահատված կակաչը այդ ժամանակ է միայն հասկանում, թե որքան հաճելի էին արևային օրերը և արևի ջերմությունը: Նա շատ է զղջում իր խոսքերի համար: Կակաչը փոքրիկ թռչուններին է օգնության կանչում, որպեսզի նրանք բա՛րձր թռչեն, գտնեն արևին և խնդրեն ետ վերադառնալ:

Որոշ ժամանակ անց հուսահատված կակաչը հանկարծ իր թերթիկներին զգում է արևի ջերմ շողերը: Ուրախացած վեր է բարձրացնում գլուխը, ժպտում և ներռդություն խնդրում:

Այդ օրվանից արևն ու կակաչը դառնում են լավագույն ընկերներ:

Տերևը

Աշուն էր: Սկսվել էր տերևաթափը: Ծառերը մերկանում էին և մրսում, բազմագույն տերևները, քամուց դողալով, իջնում էին ցած: Ես նայում էի սենյակիս պատուհանից ու հետևում թափվող տերևիկներին: Քիչ անց ծառին մնաց միայն մի փոքրիկ, դեղնած տերև, որը, կարծես, չէր ցանկանում ծառին մենակ թողնել:

Ես երկար հետևեցի նրան, հետո հանկարծ տեսա, թե ինչպես տերևիկն օրորվելով ընկավ մեր պատուհանագոգին: Հանկարծ ինձ թվաց, թե տերևը ձայն է տալիս.

-Փոքրի՛կ տղա, ես շա՛տ եմ մրսում, տա՛ր ինձ տուն, խնդրո՛ւմ եմ:

Հենց այդ պահին հորդ անձրև տեղաց: Ես խղճացի դողացող տերևին և ներս բերեցի նրան: Տերևն ուրախացավ ու ժպտաց ինձ: Իսկ ես նրան պահեցի գրքի էջերի արանքում, որպեսզի չմրսի:

Ընկերություն

Լինում է, չի լինում, մի ծույլ արջուկ է լինում: Նա շատ ալարկոտ էր: Ալարում է անգամ իր համար ուտելիք հայթայթել: Երբ նա քաղցած է լինում, խնդրում է մեղուներին, որ իրեն մեղր տան: Մեղուները սիրով տալիս են: Հաջորդ անգամ, երբ նա կրկին սովածանում է, ձկներին է խնդրում, որ իրեն օգնեն: Ձկները նույնպես ուտելիք տալիս են: Մեկ այլ անգամ էլ անտառի ծառերից է տանձ խնդրում: Նրան կրկին չեն մերժում:

Այսպես անհոգ ապրում է արջուկը՝ բոլորի օգնությամբ: Մի օր մեղուները խնդրում են, որ արջը պաշտպանի իրենց փչակը թունավոր սարդերից: Սակայն արջը չի ցանկանում պառկած տեղից վեր կենալ և գնալ օգնության:

Մեկ այլ անգամ ձկները խնդրում են արջին, որ վախեցնի ձկնորսության եկած մարդկանց: Սակայն արջը նրանց էլ չի օգնում:

Որոշ ժամանակ անց էլ ծառերին է օգնություն պետք լինում՝ վայրի թռչուններից պաշտպանվելու համար: Արջն անգամ նրանց խնդրանքը չի լսում մինչև վերջ:

Բոլորը նեղանում են արջուկից, և նա մնում է առանց ընկերների՝ քաղցած ու տխուր: Այդ ժամանակ է միայն հասկանում, որ ընկերները պետք է օգնեն իրար բոլոր իրավիճակներում:

Առակս ուզում է ուսուցանել, որ երբեք չմոռանաք ձեր հանդեպ կատարած լավությունները:

Հարուստն ու իմաստունը

Շա՛տ դարեր առաջ Յուզոդա քաղաքում մի հարուստ վաճառական էր ապրում: Նա շատ գոռոզ էր, մեծամիտ և ամենից առավել ոսկին էր գնահատում:

Վաճառականի հարևանությամբ ապրում էր մի ալեհեր իմաստուն մարդ: Նա բժիշկ էր և քանի որ բոլորին առանց վճարի էր բուժում, շատ աղքատ էր: Վաճառականը անհարգալից էր վերաբերվում անգամ իրենց քաղաքի ամենաիմաստուն բժշկին, որովհետև նա աղքատ էր:

Մի օր վաճառականը հիվանդանում է: Աշխարհի տարբեր կողմերից շատ իմաստուններ են հավաքվում: Ներկա է լինում նաև Յուզոդա քաղաքի իմաստունը: Վաճառականն իր առողջության համար մեծ պարգևներ, թանկարժեք զարդեր է խոստանում: Իմաստուններից շատերն են փորձում իրենց դեղաբույսերով բուժել վաճառականին, սակայն ապարդյուն, և նրանք հեռանում են Յուզոդայից:

Երբ հերթը հասնում է քաղաքի իմաստունին, նա ասում է.

-Եթե ցանկանում ես բուժվել, պետք է այլևս երբեք չգոռոզանաս: Եվ պիտի դառնաս համեստ, մարդասեր ու հանդուրժող:

Հիվանդը, հասկանալով իր սխալը, փոխում է վերաբերմունքը մարդկանց նկատմամբ: Եվ ծերունին իր պարտեզից մի ծաղիկ է քաղում ու դրանով բուժում վաճառականին:

Սիրելի՛ ընկերներ, եթե չեք ցանկանում հայտնվել վաճառականի վիճակում, պիտի հիշեք, որ գոռոզությունը մեծ արատ է:

Լեզենդ ամանորյա կախարդանքի մասին

Բոլորին է հայտնի, որ Ամանորի գիշերը տարվա ամենակախարդական, ամենալուսավոր գիշերն է: Բայց քանի որ ոչ բոլորը գիտեն նախատոնական պարահանդեսի մասին, ես կպատմեմ:

Ամեն տարի Ամանորի շեմին փերիները պատրաստվում են պարահանդեսի, որի հիմնական հերոսներն են՝ թագավորը, թագուհին, արքայազնը, արքայադուստրը, յոթ հրեշտակները, փերիները և ծաղրածուները:

Ահա ժամացույցի սլաքը երեկոյան ութի վրա էր: Բոլորը պատրաստվում էին, շքեղ զգեստավորվում, նվերներ պատրաստում: Բայց հանկարծ երևաց Թունդան՝ չար կախարդը: Նա հրավիրված չէր պարահանդեսին, դրա համար էլ որոշեց փչացնել տարեմուտի հրաշալի սառցե երեկույթը: Նա կարողացավ մարել լույսերը, լռեցնել ուրախ մեղեդիները՝ վերացնելով կախարդանքը: Փերիները հասկացան, որ չորս ժամ ունեն այն վերադարձնելու համար:

Նրանք իջան անտառ՝ փնտրելու Թունդայի ամրոցը, որպեսզի զրուցեն և համոզեն նրան վերադարձնել կախարդանքը մինչև կեսգիշեր:

Անտառում մի տուն տեսան, որի մուտքին օձ էր փաթաթված, և ենթադրեցին, որ հենց դա է կախարդ Թունդայի տունը:

Փերիները պատուհանից զգուշորեն տուն մտան, բայց, ավա՛ղ, Թունդան այնտեղ չէր: Նա գնացել էր Ջյունանուշին խանգարելու, որ նրանք էլ չկարողանան մասնակցել պարահանդեսին:

Ժամացույցի սլաքն իննի վրա էր: Թունդան կրակե բոց արձակեց Ջյունանուշի վրա, և նրա սառցե գեղեցիկ հյուսիկները հալվեցին, ջուր դարձան:

Երբ կախարդը վերադարձավ իր տուն, փերիներն արդեն հեռացել էին: Ժամը տասն էր, փերիներն իրենց պալատի ճանապարհին էին: Երկու ժամը քիչ էր:

Փերիններից մի քանիսն իմացան Չյունանուշի հետ կատարվածի մասին, գնացին նրա մոտ՝ մխիթարելու, իսկ մեկը մնաց հսկելու քարացած թագավորին, թագուհուն, արքայազնին և արքայադստերը:

Շուտով ժամը տասնմեկը կլիներ: Հանկարծ իր եղնիկներով սացոե պարահանդեսի վայր ժամանեց Չմեռ պապը:

-Ո՞ւր է իմ թոռնիկը՝ իմ փոքրիկ Չյունանուշը, ո՞ւր են փերինները, ո՞ւր են երջանիկ թագավորն ու թագուհին...

Միակ փերին, որ կարող էր պատասխանել Չմեռ պապին, հուզմունքից միայն կարողացավ ուսերը շարժել:

Չմեռ պապը հասկացավ, որ ժամանակ չկա պարզելու, թե ո՞վ է այս ամենը փչացրել, փոխարենը միանգամից իր կախարդական գավազանով բոլորին շունչ տվեց, վառեց լույսերը, և սկսվեց գունագեղ պարահանդեսը:

Երբ բոլորն ուրախ ու երջանիկ աղմկում էին, ծափահարում Չմեռ պապին, հենց այդ պահին էլ Չյունանուշը, փերինների հետ պարելով, ներս մտավ: Ամեն բան վերականգնվել էր, Չյունանուշը նորից ուներ գեղեցիկ սառցե հյուսիկներ:

Փերինները մեծ պատվի արժանացրին Չմեռ պապին տարեմուտի կախարդանքը վերակենդանացնելու համար: Բայց ոչ ոք չուզեց պատմել Թունդայի մասին և վնասել նրան, քանի որ ամենակարևորն այն էր, որ իրենք հասցրին ուղիղ ժամը տասներկուսին վայելել Ամանորի գիշերը:

Այս հեքիաթը մեզ սովորեցնում է, որ երբեք չհանձնվենք և հավատանք, որ բարին հաղթում է չարին:

Ալենից՝ իր սիրելի ընթերցողներին: Մինչ հանդիպում:

Արեգն ու Արևահատը՝ կախարդական աշխարհում

Արեգն ու Արևահատը քույր ու եղբայր էին: Նրանք շատ անհաշտ էին, և ամեն մեկն իրենն էր պնդում, բայց ոչինչ չէր ստացվում: Աստված տեսնում է, որ նրանք համերաշխ չեն և որոշում է նրանց ստուգելու համար հինգ փորձության ենթարկել:

Մի գիշեր, երբ Արեգն ու Արևահատը պառկեցին քնելու, երկուսն էլ քնի մեջ հայտնվեցին կախարդական աշխարհում:

Առաջին փորձությունն սկսվեց մի գեղեցիկ այգում, որտեղ շատ պտղատու ծառեր կային:

Արևահատն ու Արեգը մոտեցան մի կեռասենու: Արևահատը շատ էր ուզում փորձել կարմրաթուշ կեռասներից: Նա ծառի ճյուղից մի պտուղ պոկեց և անուշ արեց: Այդ պահին անտառի խորքից հինգգլխանի վիշապը տեսավ, որ իր այգու ծառից մի աղջիկ կեռաս կերավ: Վիշապին տեսնելով՝ Արևահատը վախից քարացավ տեղում:

-Մի՛ վախեցիր, Արևահա՛տ, ես կհաղթեմ հինգգլխանի վիշապին,- ասում է Արեգը:

Արեգը սովորություն ուներ քնելիս իր խաղալիքները դնել բարձի տակ կամ շարել անկողնու մոտ: Պարզվում է, որ երբ նրանք երազում հայտնվում են կախարդական աշխարհում, խաղալիքները նույնպես նրանց հետ էին, որպեսզի օգնության հասնեն փորձությունների ընթացքում:

Եվ ահա բարձի տակ դրված պսպղուն խաղալիք թուրը դարձել էր իսկական սրածայր մի թուր, և Արեգը հե՛նց դրանով կռիվ տվեց հինգգլխանի վիշապի հետ: Վիշապի սրտից մի կաթիլ արյուն ընկավ Արևահատի գոգը: Կաթիլի տեղում իսկույն հայտնվեց հեքիաթների մի գիրք: Արևահատը գրկեց եղբորը և շնորհակալություն հայտնեց իրեն փրկելու համար: Հետո բացեց գիրքը և առաջին էջին տեսավ մի արծվի պատկեր:

Արեգը նույնպես ուզում էր թերթել գիրքը, երբ վրա հասավ երկրորդ փորձությունը: Նրանք վիշապի այգուց հայտնվեցին մի անապատում: Այդ անապատը սովորական չէր, այնտեղով շատ առվակներ էին հոսում, և տարօրինակ էր, թե ինչո՞ւ էր այն «անապատ» կոչվում:

Արևահատը գնում է մի առվակի մոտ, որը ցանկապատված էր: Այնքան ծարավ էր, որ անհամբերությամբ բացեց ցանկապատը և մի քիչ խմեց այդ ջրից: Հանկարծ գլխավերևում հայտնվեց հեքիաթների գրքի այն արծիվը: Արծիվն էլ սովորական չէր: Երբ այդ արծիվը փչում էր, սառնամանիք էր սկսվում: Արծիվը մեկ անգամ փչեց ուղիղ Արևահատի վրա: Արևահատը սառցակալեց:

Այս անգամ էլ Արեգին օգնության հասավ իր պարանը. երազում այն նույնպես թրի նման կախարդական էր դարձել: Արեգը պարանը նետում է վեր, արծվի վզից քաշում և խեղդում նրան: Արծվի ընկնելուց ահեղ դղրոյուն է բարձրանում: Անապատի ամբողջ ավազը բարձրանում է վեր՝ ներքևում թողնելով բոլոր ջրերը: Ահա թե ինչու էր երազում այն «անապատ» կոչվում:

Հաջորդ փորձությունը տեղի է ունենում մի ժայռի վրա:

Հանկարծ Արևահատի ոտքը սայթաքում է, և նա մնում է ժայռի ծայրից կախված: Արեգն իր հետ երազ էր տարել նաև իր ամենասիրելի խաղալիքներից մեկը՝ նետն ու աղեղը: Նա իր մոտ եղած աղեղը երկու կես է անում և մի ծայրը նետում է ներքև: Աղջիկը, այդ աղեղից բռնվելով, բարձրանում է վեր:

Շնչակտուր Արևահատը հուզվում է: Նա չգիտեր՝ ինչպես շնորհակալ լինեք եղբորը, միաժամանակ հպարտանում էր, որ այդքան ուժեղ տղա է Արեգը:

Նրանք կանգնած էին մի քարի վրա, որը շատ մեծ էր և անվտանգ: Սակայն պարզվում է՝ երբ դիպչում ես այդ քարին, այն երկու կես է լինում:

Նրանք ընկնում են ներքև: Սկսվում է չորրորդ փորձությունը՝ արդեն կրակների աշխարհում: Նրանց հաջողվում է փախչել կրակե ալիքներից, բայց ընկնում են ջրի մեջ: Քանի որ Արեգը մասնակցում էր դայվինգի պարապմունքների, շատ հմուտ էր սուզվում:

Երեխաները հայտնվում են ստորջրյա մի շա՛տ-շա՛տ գեղեցիկ քաղաքում: Նրանք այդ քաղաքում հանդիպում են միաշքանի մարդու: Այդ մարդը նրանց ուղեկցում է չար թագուհու մոտ: Չար թագուհին ասում է.

- Ես ինչ փորձություն էլ կազմակերպեմ, Արևահա՛տ, միևնույնն է քո եղբայրը կկարողանա փրկել քեզ, դրա համար հիմա կմտածեմ, թե ինչպե՞ս անեմ, որ այս անգամ էլ Արեգն ունենա քո օգնության կարիքը, իսկ դու ոչինչ չկարողանաս անել, հա՛, հա՛, հա՛, հա՛ :

Կախարդ թագուհին որոշում է տղային այրել խարույկով: Արևահատը շատ էր սիրում եղբորը և չգիտեր՝ ինչ անել: Տեսնում էր, թե ինչպես են պատրաստում խարույկը և լաց էր լինում:

Ամեն գիշեր քնելուց առաջ Արևահատը ջուր էր դնում իր կողքին, որովհետև հաճախ էր ծարավում և արթնանում:

Բարեբախտաբար, հենց այդ մեկ բաժակ ջուրը, Արևահատի արցունքների հետ միասին, երազում վերածվեցին անվերջանալի մի վարար գետակի և հանգցրին կրակը: Արեգն ու Արևահատը արթնանում են այդ կախարդական երազներից: Տեսնում են, որ թուրն է՛լ է տեղում, պարանն է՛լ, բաժակով ջուրն է՛լ: Գրկում են իրար և այդ օրվանից շատ համերաշխ ենապրում. նրանք հասկանում են, թե ինչքան թանկ են իրար համար: